

Dezvoltarea psihică a adolescentului

Planul psihic suportă la vârsta adolescenței prefaceri profunde. Este vorba de acele transformări care vor conduce treptat la cristalizarea și stabilizarea celor mai multe dintre structurile psihice ale adolescentului.

Deși traseele pe care evoluează acest proces sunt sinuoase, complicate, presărate cu numeroase bariere și dificultăți, deși procesul ca atare poate fi mai calm sau mai năvalnic, cu devansări spectaculoase, dar și cu întâzieri descurajante, la sfârșitul acestui proces ne vom afla în fața prezenței unor structuri psihice bine încheiate și cu un grad mare de mobilitate. Acum au loc dramaticele confruntări dintre comportamentele împreunate de atitudinile copilărești și cele solicitate de noile cadre sociale în care acționează adolescentului și cărora el trebuie să le facă față, dintre aspirațiile sale mărețe și posibilitățile încă limitate de care dispune pentru traducerea lor în fapt, din ceea ce dorește societatea de la el și ceea ce dă el sau poate să dea, dintre ceea ce cere el de la viață și ceea ce îi poate oferi viața. Totodată, prefacerile psihice la care este supus sunt generate de nevoile și trebuințele pe care el le resimte, atât de nevoile apărute încă în pubertate, dar convertite acum sub alte forme, cât și de noile nevoi apărute la acest nivel al dezvoltării. Nevoia de a ști a școlarului mic, convertită în nevoia de creație a puberului, devine și mai acută la adolescent, luând forma *creației cu valoare socială*, nu doar subiectivă. Nevoia de a fi afectuos se amplifică, luând la început forma unui nou egocentrism afectiv, pentru ca pe parcurs, acesta să lase locul unei "reciprocități" afective; are loc o senzualizare a individului, reapare agitația instinctuală, se instituie nevoia de a i se împărtăși sentimentele. Nevoia de grupare se "sparge", se destramă pentru a lăsa loc nevoii de prietenii efective, nevoia unui cerc intim de prieteni. Relațiile dintre sexe sunt foarte strânse, mai mult platonice, romantice, cu mare încărcătură de reverie și fantezie; au loc furtuni afective, "ruperi" spectaculoase și dramatice de prietenie.

Nevoia de distracție a puberului se continuă și în adolescență, dar distracțiile se intelectualizează, sunt trecute prin filtrul personalității; alegerea distracțiilor este electivă în funcție de propriile preferințe. Aspectele de ordin cultural, estetic trec pe prim plan. Nevoia de independență și autodeterminare a puberului se convertește în nevoia de desăvârșire, autodepășire, autoeducare a adolescentului care "dispune" într-o mai mare măsură de sine. Nevoia de imitație a școlarului mic convertită în

nevoia de a fi personal, a puberului, suportă noi metamorfozări în adolescență. La început, dorința adolescentului de a fi unic se exacerbează mult luând forma nevoii de singularizare, de izolare, tânărul fiind preocupat și absorbit aproape în exclusivitate de propria persoană, pentru ca spre sfârșitul adolescenței să ia forma nevoii de a se manifesta ca personalitate, ca subiect al unei activități socialmente recunoscută și utilă, valoroasă. Nevoia de a fi personalitate se manifestă adeseori prin tendința expresă a adolescentului spre originalitate, cele două forme ale sale: creația, producerea a ceva nou, original, și excentricitatea. Din dorința de a ieși din comun, de a fi ca nimeni altul, adolescentul își întrece prietenii în comportamente sociale și deviante.

Impulsionat de aceste nevoi, adolescentul își elaborează instrumentarul psihic necesar satisfacerii lor. Astfel, nevoia de cunoaștere și de creație poate fi satisfăcută datorită faptului că în această etapă inteligența generală a copilului se apropie de încheiere. Se consolidează structurile gândirii logico-formale, capacitatea de interpretare și evaluare, de planificare, de anticipare, de predicții, spiritul critic și autocritic. Gustul excesiv pentru raționament, accesul la noțiunea de lege, reactivarea curiozității orientată spre explicarea rațională, cauzală a fenomenelor și relațiilor dintre ele, vor conduce spre abordarea mai amplă, filozofică a realității, la apariția atitudinilor critice față de valori. Ca urmare, se dezvoltă caracterul de sistem al gândirii, dar și unele instrumente ale activității intelectuale (capacitatea de argumentare și contraargumentare, de demonstrare, de elaborare a unor ipoteze etc.).

La această vârstă se dezvoltă mult debitul verbal, fluența verbală, flexibilitatea verbală. Se adoptă un mod propriu de iscălitură, se elaborează algoritmi și stereotipii verbale ce servesc în soluționarea diferitelor situații (ca introduceri într-o conversație, ca modalități de încheiere a convorbirilor etc.).

Conștientizând valoarea de influențare a cuvântului, vorbirea devine mai nuanțată, plastică, se desfășoară în funcție de particularitățile situațiilor (oficiale sau intime).